

Juha-Matti Huusko
Noljakankaari 38F33, 80140 Joensuu
email. juha-matti.huusko@uef.fi
puh. 040 528 2815

Laajempi kuvaus apurahahankkeesta ”Kuhmon näytelmätoiminta ennen vuotta 1961”

Tarkastellaan lyhyesti näytelmätoimintaa Kuhmossa järjestäneitä yhdistyksiä; sekä kahden näyttelijän elämää.

Näytelmätoimintaa Kuhmossa järjestäneitä yhdistyksiä

Siveellinen nuorisoseura 1907-1914

Kuhmoon perustettiin Siveellinen nuorisoseura keväällä 1907. Seura rakensi vapaapalokunnan kanssa talon, jossa esitettiin juhlallisesti 31.12.1913 näytelmä Lalli. Pienen riitelyn jälkeen talo jäi vapaapalokunnalle. Myöhemmin 1920-luvulla Karjalan kansannousun seurauksena Kuhmoon tuli yli tuhat pakolaista, joille järjestettiin koulu kyseiseen rakennukseen. (Tässä koulussa opiskeli mm. teatteriaktiivi Liisa Merentie.) Tämän jälkeen talo toimi rukoushuoneena 1950-luvulle saakka, jolloin talo purettiin.

Siveellisellä nuorisoseuralla oli muutakin toimintaa. Seura mm. teki kävelyretkiä Kuhmossa. Siveellisen nuorisoseuran vaiheista on Eeti Huusko pitänyt esitelmän kesällä 1963.

12 13. Kärnä & C:o O. Y. SUURET ILTAMAT toimeenpanee Kuhmoniemen kirk. kyl. N:seura omalla talollaan loppiais-attoiltaan ar- vokkaalla ohjelmalla, johon kuuluu: TERVEHDYSSANAT, RUNO, ESITELMIÄ, LAULUA. LALLI (4-näyt. histor. näytelmä). Sisäänpääsymaksut: 1: 50 p., 1 mk., 75 p. ja 50 p. Lapset puolen.	 Wih. Kuhmon kirkonkylässä toimineen nuorisoseuran perustajajäseniä 1910-luvun alussa. Nuorisoseurat toivat mukanaan muutakin kuin harrastustoimintaa. Jäsenet olivat yhteydessä muun Suomen nuorisoseuralaisiin, vierailivat eteläisessä Suomessa ja toivat mukanaan jopa talouselämää vilkastuttaneita ajatuksia. (Om. Saara Vähäkainu.)
Kajaanin lehti 31.12.1913	Perinnealbumi Kainuu -kirja. Eturivissä toinen vasemmalta on Kuhmon museon mukaan Jalmari Huotari, ”Nokelan Jallu”.

Kuhmon suojeluskunta

Kuhmon suojeluskunnan voimakkain teko Kuhmon kulttuurielämälle oli suojeluskuntatalo **Korpilinnan** rakentaminen vuonna 1927. Kyseessä oli monitoimitalo: talossa oli elokuvateatteri ja sen salissa järjestettiin tansseja ja monenlaisia esityksiä.

Korpilinnassa esiintyivät myös paikalliset teatteriharrastajat. Vuoteen 1954 saakka näytelmiä esittivät monet yhdistykset.

Kuhmon näytelmäkerho

Vuosina 1954-1959 Kuhmon näytelmäkerho kokosi näyttelemisestä kiinnostuneet yhteen. Kuhmon näytelmäkerho esitti näytelmiä Korpilinnassa, työväentalolla, joen rannalla sekä järjesti kiertueita Kuhmon eri kylille. Näytelmäkerho esitti mm. seuraavat näytelmät/esitykset.

	Antintalon kesävieraat
Hugo Raudsepp	Vetelys
	Ruma Elsa
Tatu Pekkarinen	Peräkylän profeetta
	Lumikki
	Syntipukki
	Saunailta
Aleksis Kivi	Kihlaus
Aleksis Kivi	Seitsemän veljestä
Arvi Kivimaa	Vangit
Kyllikki Mäntylä	Sadepilvi
Kyllikki Mäntylä	Elämäntapaus

Vas. Kuhmon kirkonkylän seuranäyttämön harrastajanäyttelijät, jotka esittivät näytelmää Miehen kylkiluu, kuvattiin Korpilinnan rapuilla esiintymisaiheensa vuoden 1930 tienoilla. (Om. Saara Vähäkainu.)

Miehen kylkiluu -näytelmän esittäjät n. 1930. Mukana mm. maatalousneuvoja Heikki Pura.

Kuhmon näytelmäkerhon esittäjät samalla seinustalla vuonna 1954. Vasemmalta 4. Jalmari Huotarin poika Voitto. Oikealta 1. Kauko Soirila, joka perusti Aulangon Satuteatterin Hämeenlinnaan. Oikealta 2. Liisa Merentie.

Kuhmon työväenyhdistys

Työväenyhdistys esitti näytelmiä työväentalolla – luonnollisesti suojeluskuntatalo Korpilinnaan heillä ei ollut asiaa.

Juhani Tauriainen kertoo kirjassaan (Juhani Tauriainen - Jahvetti ja Saimi : Kuhmon Tauriaisten tarinaa rakentamassa, 2017, ISBN: 9789529395354) seuraavaa (käsikirjoittaja ja vuosiluku lisätty).

Työväen arkistosta, Toimintatietoja 1925-1926, Näytelmäseura. Harjoiteltiin seuraavia kansannäytelmäkappaleita monia niistä useaan kertaan:

Käsikirjoittaja Vuosi Nimeke

Aadolf Luomanen	1916	Emännän salaisuudet
Eero Alpi	1920	Hallin Janne
Veijon-Veikko	1907	Hetken lapsi
Eero Alpi	1913	Kesävieraat
Maiju Lassila	1911	Kun lesket lempivät Kylän kellot
Eero Alpi	1908	Lumimyrskyssä
Heikki Jartti	1925	Munapuuro Nukkulan urheilijat
Frans Viitanen	1911	Onnenpotkaus
Kaarle Halme	1900	Purimossa
Minna Canth	1885	Roinilan talossa
Aapo Selja	1919	Siemenperunat
Eero Alpi	1924	Sininen kukka
Emil Perttilä	1906	Suutarin mökillä
Evald Jakku	1906	Syiden kirus
Larin-Kyösti	1910	Sällin selkkaus
U.W. Walakorpi	1910	Väkeviä voimia
Teuvo Pakkala	1899	Tukkijoella
Minna Canth	1895	Anna-Liisa
Maiju Lassila	1912	Nuori Mylläri Voi meitä! Anoppi tulee
Eero Alpi	1921	Rantalassa

Roinilan talossa -näytelmän vuoksi Kuhmon suojeluskunta ryhtyi ”aktiivisesti tarkkailemaan” Kuhmon työväenyhdistyksen toimintaa.

Lyhyesti kahden näyttelijän elämästä

Liisa Merentie

Liisa Merentien isä Mikko Melentjeff tuli Venäjältä Suomeen 1900-luvun alussa. Hän oli aluksi kauppiana Nurmeksessa, mutta siirtyi sitten perheineen asumaan Kuhmoon ja suomensi nimensä muotoon Merentie. Saadakseen Suomen kansalaisuuden Mikko Merentie kirjoitti kirjeen presidentille.

Talvisodassa samana päivänä 3.3.1940 kaatuivat Mikko Merentien pojat Valentin ja Viktor. Tästä muistoksi puunrunkoon kaiverrettiin muistokirjoitus ”TAISTELUTOVERIT SAUNAJÄRVELLÄ KAATUI KERS. 3.3.1939 MERENTIE, VALENTTI”. Puunrunko löytyi Lammasjärven rannalta kesällä 1989 eli 49 vuotta myöhemmin ja on nykyään esillä Kuhmon talvisotamuseossa. Mikko joutui näkemään molemmat poikansa arkussa vierekkäin.

Liisa Merentie oli pikkutyttöä Kuhmoniemen pakolaiskansakoulussa, aiemmassa nuorisoseuran ja vapaapalokunnan talossa.

Myöhemmin 1950-luvulla Liisa Merentie näytteli Kuhmon näytelmäkerhossa. Vuonna 1963 Kuhmon nuorisoseura esitti näytelmän Rykmentin murheenkryyni, joka televisioitiin keväällä 1964.

		
Liisa Merentie pikkutyttöä pakolaiskoulussa (ent. nuorisoseuran talo)... https://www.karjalan.sivistysseura.fi/sampo/fi/kuvat/pakolaisuus/kuhmon-rukoushuone-koulu	... Ruma Elsa -näytelmän pääosassa Kuhmon työväentalolla...	.. ja televisiossa 3.5.1964 klo 21.30 jälkeen.

Liisa Kärki os. Huotari

Jalmar Huotari, ”Nokelan Jallu”, esiintyi siskonsa kanssa Kuhmon työväentalolla 1920-luvulla. Jalmarin lapsista kolme esiintyi vuonna 1954 Kuhmon näytelmäkerhon näytelmässä Antintalon kesävieraat. Voitto ja Matti näyttelivät tämän ainoan kerran, mutta **Liisa** jatkoi näyttelemistä vuoteen 1973 saakka, jolloin Yle taltioi Kuhmon nuorisoseuran näytelmän Kettuvaari, joka esitettiin myös televisiossa.

Liisa syntyi kaksosena 24.12.1926 – kaksossisar menehtyi viisivuotiaana. Liisa varmasti ajatteli usein kaksosten synnyttämisen vaikeutta ja menehtynyttä sisartaan – Liisa päätyi töihin Kuhmon synnytyssosastolle.

Liisa Kärjen vanhempien hääjuhlat helmikuussa 1926 Kuhmon työväentalolla.

Liisa Kärki (taustalla valkoisessa paidassa) Apulehdessä 15.8.1973. Kettuvaari-taltiointi tuli televisiosta klo 19.30.

Etualalla keskellä on näyttelijä Ulla Tapaninen.